

Revitalizace STARÉ PONÁVKY

VODA V BRNĚ
Revitalizace Staré Ponávky

Stará Ponávka teče jako opomíjená popelka samotným centrem Brna. Je tam, většinu z ní však neuvidíme. Mnoho let je zavřená do potrubí nebo se schovává v průmyslových areálech.

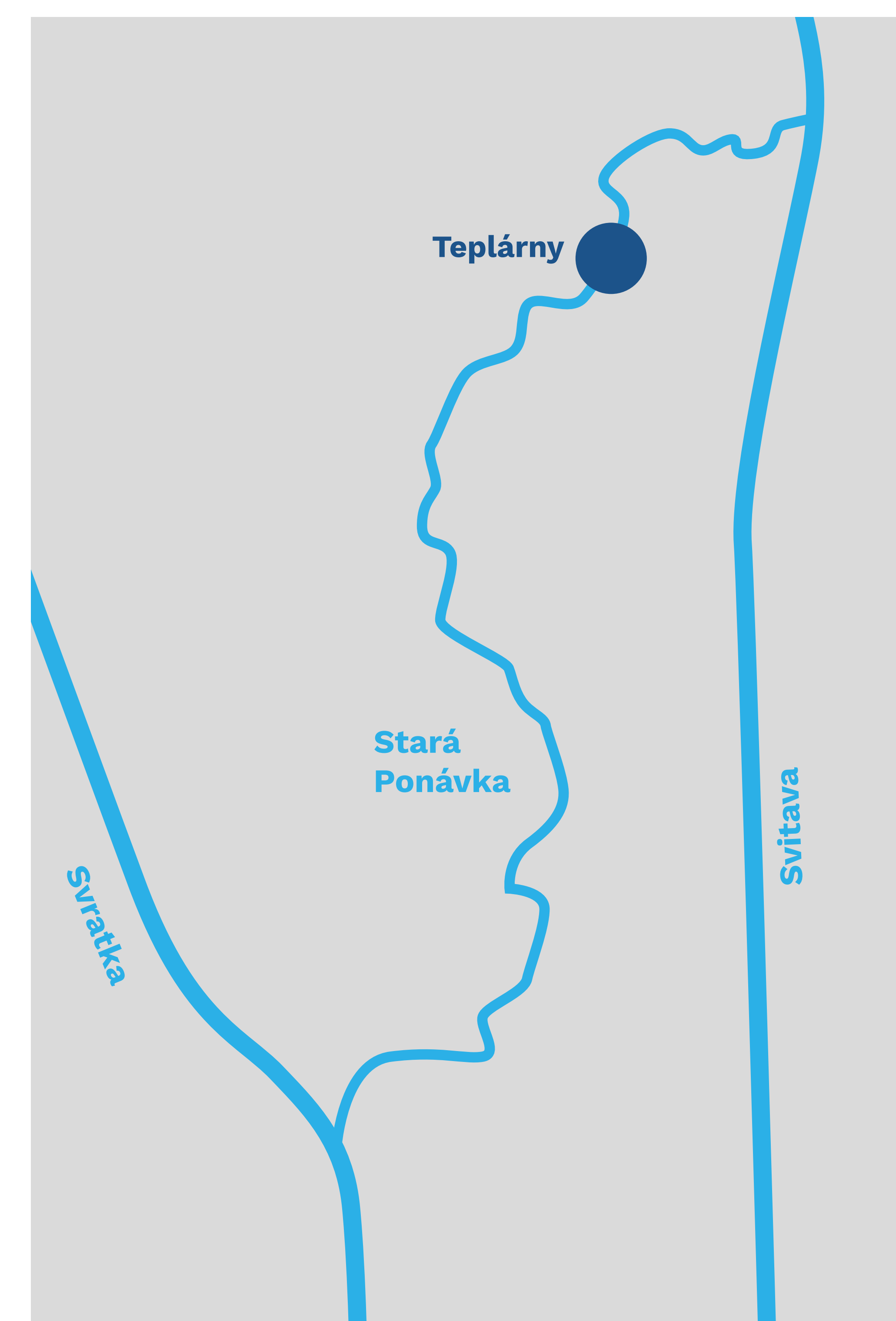
Stará Ponávka, Svitavský náhon, to jsou názvy vodního toku, který tvoří vedlejší rameno řeky Svitavy a spojuje ji se Svratkou. Tok vede územím několika bývalých i stávajících průmyslových areálů v centrální části města. Zde se objevují úseky, které mají výrazně městský charakter i části, kde má hlavní slovo příroda a přirozeně utvářené koryto vodního toku.

Byla by škoda ponechat Starou Ponávku bez povšimnutí. Proto Brno již před několika lety připravilo projekt revitalizace, který vrátí říčce její zašlý lesk i krásu. Po ukončení plánované revitalizace toku získají Brňané nové příjemné místo k aktivnímu odpočinku a postupně přibude v centru města nový atrak-

tivní prvek – říčka lemovaná množstvím zeleně, chodníků nebo míst k posezení. Upravené okolí Ponávky bude vhodné k rekreačním a sportovním aktivitám pro děti i dospělé a zanedbaná a pozapomenutá místa získají znovu smysluplné využití. Nedílnou součástí revitalizace Ponávky jsou i protipovodňová opatření a okolí toku bude po úpravách sloužit i jako ochrana před velkou vodou.

Klíčovými hodnotami pro projekt obnovy Staré Ponávky jsou voda, příroda, pobyt a prostupnost území pro pěší a cyklisty.

Realizaci projektu zajišťuje Odbor životního prostředí MMB, na správě zeleně se podílí Veřejná zeleň města Brna a MČ Brno – jih.

HARMONOGRAM

2019–2020

● > > > > >
Park Mariace-
la a pobytové
schody
u areálu
Svatopetrská

2021

● > > > > >
Soutok
Ponávky
s řekou
Svratkou

2022–2023

● > > > > >
Rybářská
stezka

2026–2027

● > > > > >
Park
Škrobárenská

2028

● > > > > >
Pobytové
schody
u areálu
Tepláren

2030

● > > > > >
Železniční
park
Tkalcovská

PROJEKT REURIS

revitalizace Staré Ponávky

VODA V BRNĚ
Revitalizace Staré Ponávky

Autoři Komplexní revitalizační studie / 2010

1. ČERNOPLNÍ, s.r.o., Atelier Fontes, s.r.o.

Ing. Eva Wagnerová, Silniční projekt, spol. s.r.o

Projekt Revitalizace Staré Ponávky vychází z myšlenky Komplexní revitalizační studie, která byla zpracována jako pilotní projekt v rámci mezinárodního projektu REURIS: REVITALIZACE ŘEK A JEJICH OKOLÍ V URBANIZOVANÉM ÚZEMÍ MĚST.

Stará Ponávka jako stopa původního přírodního koryta řeky je v současném prostředí velkoměsta zcela ojedinělým a výjimečným motivem. Tok Staré Ponávky pro své okolí představuje nedoceněnou hodnotu a poskytuje potenciál, který dnes zdaleka není plně využit. Kromě zlepšení přírodních podmínek projekt klade důraz i na obohacení veřejného prostoru podél toku, zejména vybudováním pobytových zón pro rekreaci a sport a vytvořením zelené zóny určené pro pohyb cyklistů i pěších osob i klidného místa v blízkosti řeky pro trávení volného času.

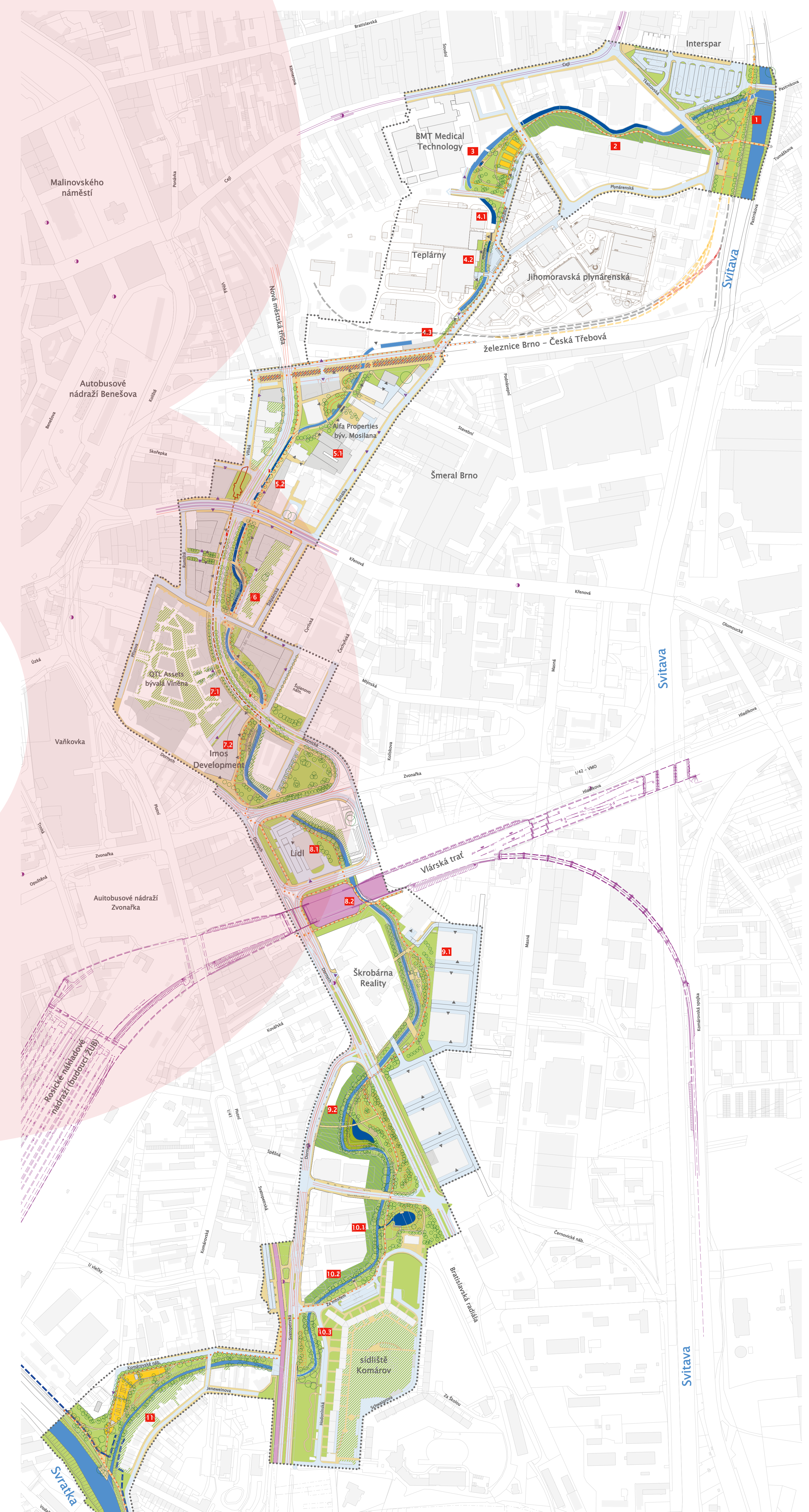
Charakteristickým rysem území je jeho lokalizace v silně industrializovaném území, které přináší jak určitou nevýhodu, tak i značný potenciál při návrhu řešení. Z průmyslových areálů se postupně stávají administrativní příp. polyfunkční celky, kde je výrazná poptávka po kvalitních veřejných prostranstvích.

Dalším určujícím bodem projektu je nezbytná spolupráce se soukromými vlastníky okolních areálů a jejich zapojení do transformačního procesu. S tím souvisí i značná časová náročnost realizace jednotlivých etap, kterou můžeme počítat na nižší desítky let.

Základním výstupem projektu z roku 2010 byla Komplexní revitalizační studie řešící revitalizaci vodního toku Staré Ponávky s přímou vazbou na přeměnu této části města Brna.

LEGENDA

	řekové území		vegetace přirodili blízká
	cyklostezky a cyklotrasy		nová zelená zóna z území (dříve nebyla řešena)
	veřejná prostranství, chodníky		stromy stávající/nové
	hláště		stávající vodní toky a plochy
	zelené veřejné přístupné		navržené vodní toky a plochy (odkrytí, nové koryto)
	zelené souvislosti		navržené objekty v korytě toku - vegetace

PARK MARIACELA

znovuoživení Staré Ponávky

Prvním realizovaným krokem v plánované revitalizaci téměř 4 km dlouhého toku Staré Ponávky je úprava území nad sídlištěm Komárov. V místě provizorního parkoviště a výběhu pro psy vznikl na okraji sídliště nový park, jehož dominantním prvkem je dříve regulované koryto Staré Ponávky.

Říčka byla upravena do podoby přírodního toku a břehy osázeny vlhkomilnou vegetací. Přibyly hravé prvky pro pobyt dětí u vody a bližší zkoumání vodního života. Na přilehlých plochách byl založen nový park s terénními modelacemi, doplněný výsadbou stromů. Pro odpočinek okolo centrální louky slouží nový mobiliář z přírodních materiálů – dřevěná lehátka a lavičky. Územím vede páteřní stezka pro pěší i cyklisty.

Název nového parku vybírala široká veřejnost, hlasovalo se z pěti finálních návrhů. Vítězný název **MARIACELA** odkazuje na jméno bývalé předměstské osady z 1. poloviny 18. století, kde se lidé shromažďovali na pouť do rakouského mariánského poutního místa Maria Zell.

POBYTOVÉ SCHODY

u areálu Svatopetrská

Tato část území bezprostředně navazuje na komárovský park Mariacela a tvoří s ním spojitý celek propojený lávkami. Park Mariacela je propojen osvětlenými lávkami s komerčním areálem Svatopetrská, kde byla navržena klidová zóna se snadným přístupem k vodní hladině. Na pravé straně toku bylo navrženo visuté molo a pobytové schody s návazností na blízkou restauraci. Při posezení na schodech či restaurační zahrádce mohou návštěvníci pozorovat hru světla, stínů a odrazů na hladině nebo místní faunu. Koryto říčky bylo upraveno a osázeno novou vegetací. Podél toku byly vybudovány chodníky i mlatové stezky, které se kombinují s kamennou dlažbou. Součástí revitalizace je i nezbytný nový mobiliář.

SOUTOK PONÁVKY s řekou Svratkou

VODA V BRNĚ
Revitalizace Staré Ponávky

2021

V tomto, z pohledu směru toku, posledním řešeném úseku, je říčka Ponávka ze strany ulice Jeneweinovy obklopena zahradami rodinných domů, z druhé strany na říčku navazuje podélný park rozdělený průmyslovou zástavbou.

Po celé délce toku bylo koryto Ponávky mírně upraveno kamennými prahy a kamenným obložením břehů a zeleň v okolí řeky byla zrevitalizována.

Úsek podél ulice Jeneweinovy a Komárovského nábřeží je již dnes částečně využíván jako park, který má ve správě městské části Brno-jih. Park nabízí možnost klidové zóny v blízkosti vody a vyžití na dětském hřišti. Protíná ho cyklostezka, která vede podél řeky Svratky a na trase využívá zbudovanou lávku přes Starou Ponávku.

Toto území je dotčeno přípravou projektu protipovodňové ochrany města Brna, který je při řešení území zohledněn.

RYBÁŘSKÁ STEZKA

V této části Staré Ponávky se opět řešila nejen úprava říčního koryta, ale také úprava zeleně v okolí říčky. Betonové, technicky nevyhovující zdi kolem toku byly opraveny a obloženy lomovým kamenem a z kamene byly také vybudovány kamenné prahy a záhozové patky. Břehy v severní části stavby byly pouze zpevněny kamenivem, aby navázaly na přírodní podobu koryta říčky.

foto: archiv OŽP MMB

2022
2023

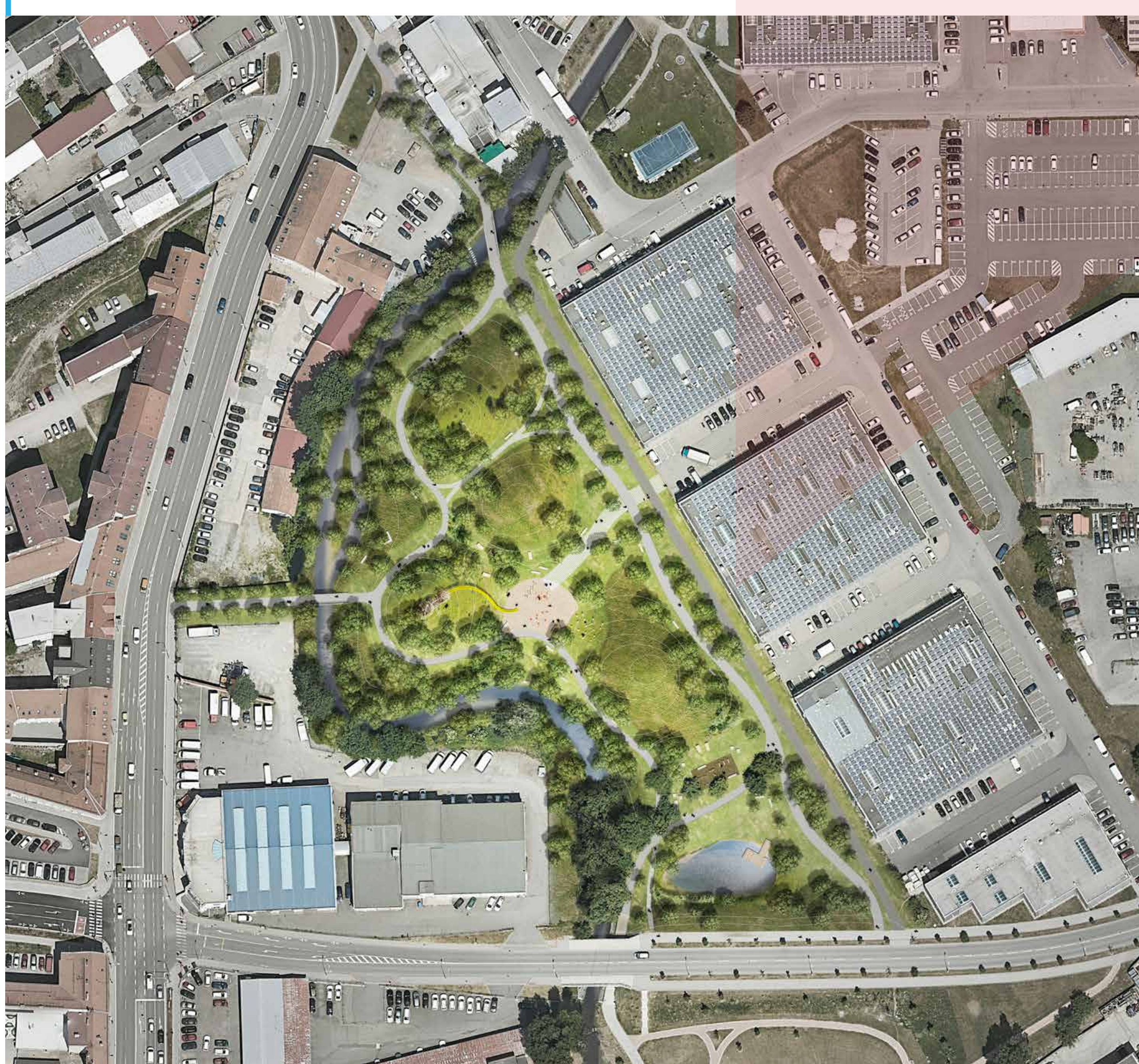
PARK ŠKROBÁRENSKÁ

Řešení této etapy toku říčky Ponávky má největší přírodní potenciál, a to v podobě na vodu navazujícího parku, který je v platném Územním plánu města Brna navržen jako městská parková zeleň.

V současné době je toto území částečně zarostlé náletovými porosty akátů a břehy říčky Ponávky jsou natolik příkré, že není možné se k vodnímu toku přiblížit.

Návrh nového parku pracuje s terénem daného území a vytváří čtyři samostatné pahorky, kolem kterých se bude prolínat síť cest. Jednotlivé pahorky pahorky formují samostatné pobytové prostory, kde vzniknou herní plochy pro děti či outdoorová hřiště pro dospělé. Dominantou celého parku bude dřevěné hnízdo se skluzavkou a lanovými průlezkami. Samozřejmostí je doplnění venkovním mobiliářem.

Park obklopený meandrujícím tokem Staré Ponávky

V centrální části říčky Ponávky vznikne ostrůvek a břehy vodního toku budou upraveny tak, aby bylo možné dostat se až k vodě a pozorovat vodní život zblízka.

V plánu je zpřístupnit park ze severu a ze západu od ulice Dornych. Vznikne tak přímé napojení na centrum města a také blízko prodejny Lidl.

Přes ulici Kalovou naváže nový park přímo na zrevitalizovanou část Staré Ponávky – park Mariacela. Na jihu města tak vznikne ucelená modrozelená linie ve spojení s již vybudovanými cyklostezkami.

Aktuálně město Brno pracuje na přípravě žádosti o dotaci a směně pozemků.

Tato etapa je příkladem spolupráce se soukromým sektorem. Společnost CTP jako vlastník cca 2/3 pozemků v území nechala na základě smlouvy o spolupráci zpracovat projektovou dokumentaci a za městem Brnem jde realizace projektu, na které by se společnost měla také podílet.

autor návrhu: Ing. Eva Wagnerová

Pobytové schody U AREÁLU TEPLÁREN

VODA V BRNĚ
Revitalizace Staré Ponávky

Tento úsek toku řeky Ponávky se nachází v silně průmyslově ovlivněném území mezi hlavním vstupem do areálu Tepláren Brno a vjezdem do areálu s vrátnicí. Tok je zde z velké části zatrubněn a ztrácí se pěším z dohledu.

V prostoru před hlavním vstupem do Tepláren Brno se voda dostává ke slovu, a v současné době zde protéká úzkým betonovým korytem, částečně zarostlým rákosinami a bohužel i znečištěným odpadky.

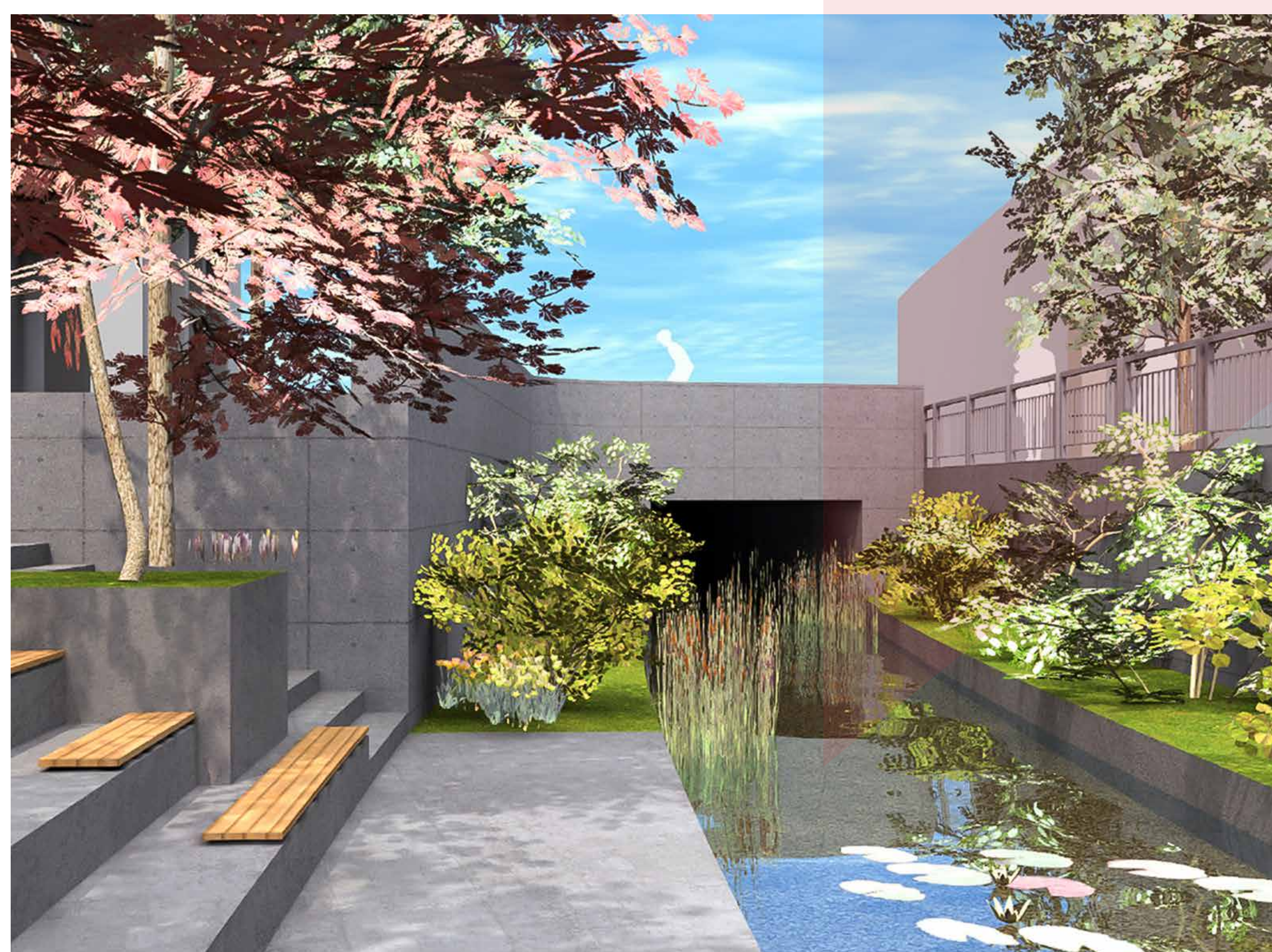

Pobytové nábreží s protékající říčkou doplněné zelení a soliterními dřevinami.

Projekt řeší prostor jako veřejně přístupné nábreží plné zeleně a soliterních dřevin s přístupem k vodě prostřednictvím širokých pobytových schodů.

Aktuálně byly projektové práce přerušeny až do doby, než bude vyprojektována nová lávka propojující areál Tepláren s ulicí Špitálka. Stávající stav původního mostu byl vyhodnocen jako dlouhodobě neudržitelný.

Realizací této etapy dostane areál Tepláren adekvátní a reprezentativní vstupní předprostor s možností pohledu na vodní hladinu.

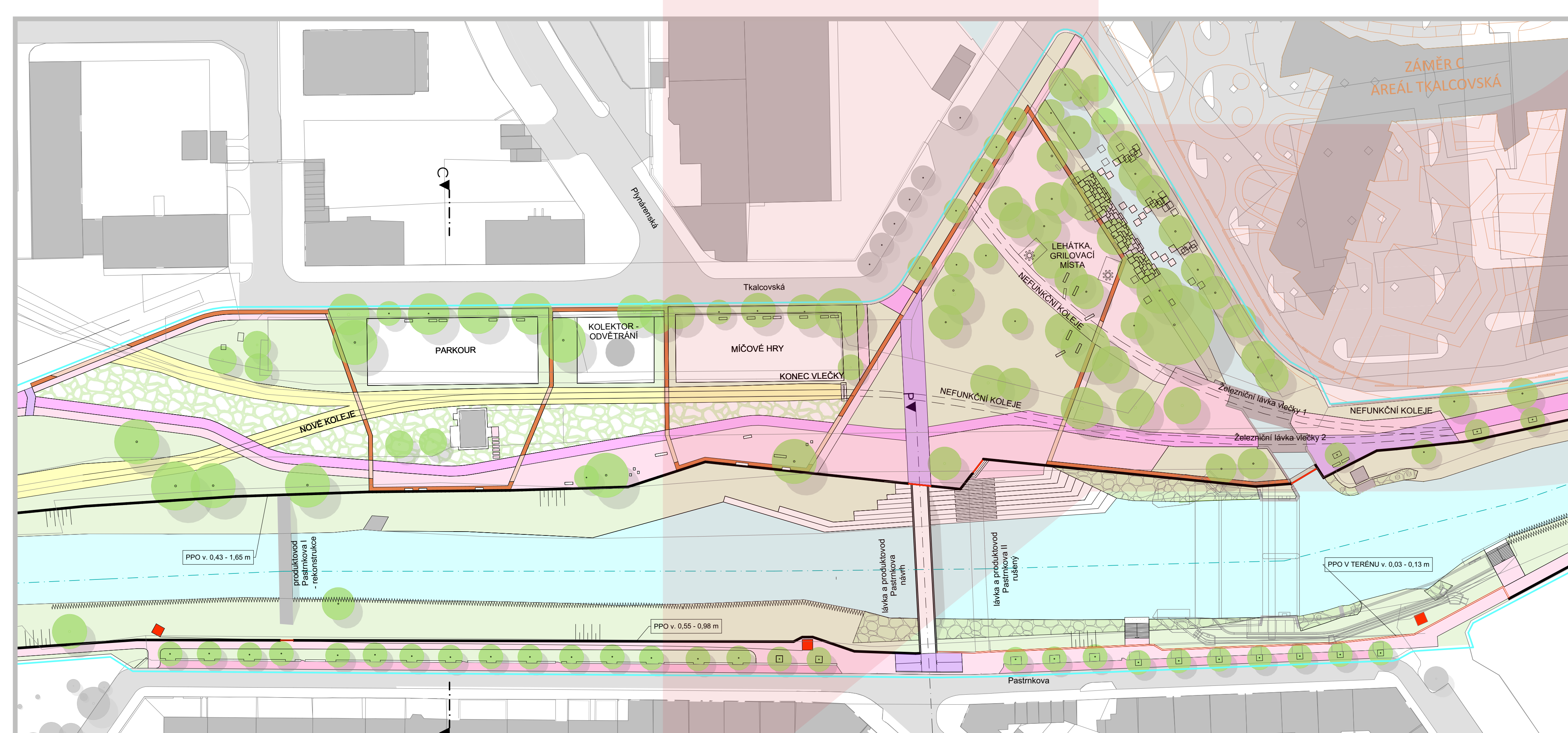

Železniční park TKALCOVSKÁ

VODA V BRNĚ
Revitalizace Staré Ponávky

Lokalita je historicky definovaná průmyslovými areály navázanými na přilehlý říční „kanál“. Území je protkáno množstvím málo využívaných železničních vleček, které napojují okolní dožívající tovární komplexy na trasu zaniklé železniční tepny – Tišnovky. Sít' výhybek a navazujících železničních lávek je natolik výrazným krajinným prvkem, že převážná část původních, nyní nevyužívaných tras vleček industriální železnice je navržena k zachování a po stavební úpravě se stane součástí budoucího parku.

Realizaci protipovodňových opatření se Svitavský náhon dostane mimo záplavové území a bude možné jeho břehy zásadně upravit.

Nový architektonický výraz prostranství vytváří kontrast lámaných křivek ochranných povodňových zídek a částí komunikací s oblými tvary původních železničních tras a vodních toků.

V úseku Železničního parku Tkalcovská budou břehy koryta sníženy a doplněny nezpevněným kamenným opevněním a výsadbou nových rostlin a dřevin. Cílem krajinářského řešení lokality je co největší propojení koryta řeky s okolním územím města vyčleněným pro sport a rekreaci. Hlavní linií uvolněného nábrežního prostoru tvoří pěší korzo a páteřní cyklostezka, na které navazuje trojúhelníková rekreační plocha s přístupem k vodě širokým kazetovým schodištěm v místě nové lávky. Řešené území lemuje jako prostorový prvek vodní náhon, vzdálený jen kousek od historického jezu. Nedílnou součástí nového veřejného prostoru je venkovní mobiliář – lavičky, odpadkové koše, veřejné osvětlení, gastropointy aj.